

4. **Підвищення кваліфікації перекладачів**, спеціалізовані тренінги з міжнародного гуманітарного права.

5. **Уникнення калькування та пропагандистських термінів**, опора на усталені міжнародно-правові дефініції.

Переклад термінології з прав людини в умовах війни — це процес, що потребує високого професіоналізму та міждисциплінарних знань. Основними проблемами є багатозначність термінів, відсутність уніфікованих відповідників, складність юридичної інтерпретації, постійне оновлення лексики та інформаційно-психологічні виклики. Для їх подолання необхідні термінологічна стандартизація, системна взаємодія фахівців і використання міжнародних термінологічних ресурсів. Точний переклад у сфері прав людини є ключовим елементом документування злочинів, забезпечення правосуддя та захисту постраждалих.

Список використаних джерел:

1. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2019. – 587 p.
2. Madsen M., Deva U. Translating Human Rights: Linguistic and Legal Challenges // *International Journal of Legal Translation*. – 2021. – Vol. 10, No. 3. – P. 201–215.
3. United Nations. *Universal Declaration of Human Rights*. – New York: UN, 2015. – 48 p.

УДК: 341.231.3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МІЖНАРОДНОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Дячук О.В., к.філол. н., доцент,
кафедри романо-германської філології та перекладу
Соціально-гуманітарний факультет

Українська держава вступає на принципово новий етап свого розвитку. Він характеризується зосередженням усіх зусиль на системному реформуванні держави та державного управління. Невід'ємними реаліями політичного життя сьогодні стали євроінтеграційні кроки України, що проявляється у розширенні міжнародних контактів, піднімає низку питань, пов'язаних із перекладом документів міжнародних організацій як з української мови на англійську, так і навпаки.

Останнім часом в науці відводиться окрема ніша для дослідження специфіки правничої мови, з урахуванням сучасного політичного контексту. Спеціалісти намагаються віднайти способи та засоби відтворення тексту-оригіналу у тексті-перекладі, які зробили б процес перекладу простим, а сам переклад якісним.

Міжнародні організації відіграють важливу роль у керівництві та реформування сфери безпеки. Вони надають інформацію та консультації; підвищують поінформованість з питань безпеки; фінансують навчання, програми та проекти з багатьох важливих питань, таких, як технічні навички, керівництво сектором безпеки, нагляд, розбудова доброчесності. Міжнародні організації також відіграють провідну роль у процесі нормотворчості, забезпеченні підзвітності та верховенства права. Крім того, вони забезпечують канал зв'язку між урядами та суспільством, а також між різними країнами, іншими міжнародними органами та діячами, що займаються керівництвом та реформуванням сфери безпеки.

Міжнародна міжурядова організація – це постійно діюче об'єднання держав, створене на основі міжнародного договору з метою виконання певних завдань, яке має внутрішньоорганізаційну структуру та володіє відповідними правами й обов'язками.

Права й обов'язки міжнародної міжурядової організації відрізняються від прав та обов'язків держав-членів, саме тому міжнародні міжурядові організації є самостійними суб'єктами міжнародного права.

Міжнародні міжурядові організації створюються для координації зусиль держав у тій або іншій галузі, наприклад у військовій (Організація Північноатлантичного договору (НАТО), науково-технічній (Європейська організація ядерних досліджень (ЦЕРН), економічній (Європейський Союз (ЄС), валютно-фінансовій (Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) та Міжнародний валютний фонд (МВФ), соціальній (Міжнародна організація праці (МОП), у сфері медицини (Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) й інших сферах. Водночас на міжнародній арені існують організації, уповноважені координувати діяльність держав практично в усіх сферах, наприклад ООН тощо. Отже, міжнародні міжурядові організації поряд з іншими формами міжнародного спілкування (багатосторонні консультації, конференції, наради, семінари тощо) виступають органом співробітництва зі специфічних проблем міжнародних відносин.

Особливістю компетенції міжнародної міжурядової організації є те, що її права й обов'язки є похідними від прав та обов'язків держав-членів. Жодна організація без згоди держав-членів не може вдатися до дій, що стосуються інтересів своїх членів. Права й обов'язки будь-якої організації в загальній формі закріплюються в її установчому акті. Ці документи встановлюють і закріплюють наміри держав-членів і їх волю щодо меж і сфер діяльності міжнародної організації, що згодом мають бути нею реалізовані.

Під час проведення міжнародних зустрічей необхідність в перекладачах дуже висока. Представники держав, що належать до різних культур, беруть участь в процесі переговорів, тому вони повинні знати мови і культури інших сторін. Як правило, це неможливо. Саме тому ролі перекладача відводиться велике значення. Перекладач повинен не тільки володіти іноземною мовою (або мовами), а й знати про культурні особливості своєї цільової аудиторії для того, щоб уникнути будь-яких можливих зіткнень, непорозумінь чи негативних наслідків в процесі переговорів, адже [1, с. 89-95] «міжкультурні відмінності роблять значний вплив на дипломатичні переговори.

Якщо цього не розуміти, такі відмінності можуть серйозно вплинути на переговори». Як результат, перекладачі в дипломатичній сфері повинні поважати культурні відмінності настільки, наскільки це можливо, щоб розвивати дипломатичні відносини між державами, уникати політичних криз і зміцнювати любов між народами.

Перекладачі в Організації Об'єднаних Націй повинні виконувати свою роботу неупереджено; тобто, власна думка з приводу ситуації в світі не повинна відображатися на перекладах. Переклад в ООН є спеціалізованою областю перекладацької діяльності. Вона має свої особливості і спеціальні вимоги, необхідні, продиктовані характером роботи ООН та міжнародної дипломатії [5].

Письмовий та усний переклад в Організації Об'єднаних Націй відіграє дуже важливу роль у сприянні дипломатичних відносин та налагодженні зв'язків. Переклад допомагає представникам різних держав розуміти, про що говорять речники іноземною мовою. Виступи в Організації Об'єднаних Націй можуть проводитися на одній з офіційних мов, визнаних цією міжнародною організацією, або синхронно перекладатися на інші мови. Документи, що розглядаються ООН, відповідають міжнародним питанням, вони перекладаються на різні робочі мови для того, щоб представники країн могли висловлювати свої думки, обговорювати і коментувати [3]. Таким чином, ми можемо сказати, що переклад в цій багатосторонній установі полегшує спілкування, сприяє взаєморозумінню і гармонії між членами ООН.

Переклад – це відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі [4].

За формою переклад поділяють на усний і письмовий. Усний переклад може бути послідовним або синхронним.

Послідовний переклад – це усний переклад повідомлення з однієї мови іншою після його прослуховування.

Синхроністи усно перекладають слова, зміст яких може бути змінений або інтерпретований по-різному, на відміну від перекладачів, чия робота полягає в перекладі письмових текстів, де є стандартні еквіваленти, і значення слів не можуть змінюватися і перекладатись по-різному. Працюючи з дипломатичним перекладом, особливо в ООН, перекладачі повинні бути інформовані про політичні, соціальні та економічні події, які відбуваються як в їхній країні, так і по всьому світу. Крім того, вони повинні завжди враховувати спеціалізовану термінологію, стійкі вирази та стиль ділового мовлення [1, с. 200-210].

Ділове мовлення – це стилістичний різновид літературної мови. Цей термін є багатограним. Існує кілька видів ділового стилю: мова ділових документів, мова юридичних документів, дипломатична мова, мова військових документів.

Міжнародні документи зобов'язують держави, які їх підписують, дотримуватись певних розроблених стандартів у своєму внутрішньому законодавстві і у повсякденній діяльності.

До перекладу документів висуваються особливі вимоги у зв'язку зі значними юридичними й фінансовими наслідками використання помилкового або неточного перекладу. Ось кілька ключових вимог до перекладу документів:

1. **Точність:** переклад документів має бути стовідсотково точним і відповідати оригіналу. Перекладач мусить переконатися, що перекладений документ передає той самий зміст, що й оригінал.

2. **Спеціалізована термінологія:** перекладач має бути знайомий із правовими системами й термінологією і мови оригіналу, і мови перекладу.

3. **Правові системи:** використання документів регулюється різними правовими системами, і перекладач має знати ці нюанси.

4. **Культурні особливості:** переклад документів вимагає розуміння культурних нюансів мови оригіналу й мови перекладу.

Від перекладача вимагається відмінне знання іншомовної й української правової термінології, а також урахування жанрових особливостей міжнародних документів, в яких функція терміну не є тотожною, тож потребуватиме іншого підходу при перекладі. Тому надзвичайно важливим завданням при перекладі міжнародних документів є пошук відповідних українських еквівалентів, тому що удаватися до пошуку аналогів, синонімічних заміन й описового перекладу можна лише у виключних випадках.

Список використаних джерел:

1. Борисенко І. І., Євтушенко Л. І., Дайненко В. В. Англійська мова в міжнародних документах і дипломатичній кореспонденції / І. І. Борисенко, Л. І. Євтушенко, В. В. Дайненко // Навчальний посібник. 2-е видання, зі змінами та доповненнями. – К.: «Логос», 1999. – 416 с.
2. Кащишин Н. Є. Особливості перекладу англійських дипломатичних термінів українською мовою / Н.Є. Кащишин // Іноземна філологія. – 2011. – Вип. 123. – С. 240-245.
3. Кизим В. Ю. Стилiстичнi особливостi перекладу мiжнародних документiв (на матерiалi законодавчої бази щодо захисту прав людини та протидiї торгiвлi людьми) / В. Ю. Кизим // Фаховий та художнiй переклад: теорiя, методологiя, практика: матерiали доповiдей III Мiжнародної наук.-практ. конференцiї 2-3 квітня 2010 р. / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. – К.: Аграр Медiа Груп, 2010. – С. 208-214.
4. Рудь І. А. Жанрово-стилiстичнi особливостi перекладу англiомовних юридичних документiв / І. А. Рудь // Компаративнi дослідження слов'янських мов i лiтератур. Пам'ятi академіка Леонiда Булаховського. – 2010. – Спец. вип. – С. 118-123.
5. Ярова Л. О. Граматичнi особливостi англiомовних мiжнародних документiв в аспектi перекладу. Науковi записки КДПУ. Серiя: Фiлологiчнi науки. 2016. Вип. 144. С. 233–237.